

I södra Filippinerna lever en grupp havsnomader som i århundraden har levt, fiskat och handlat i Suluhavet, där de endast har slagit tillfälliga läger på land. Erik Abrahamsson åkte dit i samband med en kurs om Ursprungsfolk vid Österlens folkhögskola för att ta reda på mer.

Badjao kämpar för sin kultur

ERIK ABRAHAMSSON

Livet på havet har alltid fascinerat oss och tanken på "nomad" och "hav" för tankarna till ett fritt och bekymmerslöst liv. Men hur lever dessa havsnomader? Är deras liv så enkelt och hur påverkas de av det framväxande moderna samhället?

Jag läste om havsfolket Badjao på Internet och hittade en man från en biståndsorganisation som arbetat med havsnomaderna. Jag skickade ett mejl till honom och fick genast svar: "Det finns ett Badjao-samhälle bara 200 meter från mitt hus", sade mannen som heter Danilo. "Du är välkommen hit så kan vi ordna ett möte". Jag tittade på kartan och fäste blicken på Mindanao, den sydligaste ön i Filippinerna.

Bara några dagar efter att jag bokat min flygresä så inträffade en massaker på inte mindre än 34 journalister på Mindanao, när en oppositionspolitiker och hans konvoj stoppades på väg till en valregistrering. Jag ringde tillbaka till Danilo, men han försäkrade att Davao City är en säker plats. "Oroligheterna äger rum på andra delar av Mindanao, inte här i södern".

SAGT OCH GJORT, i början av februari träffade jag Danilo i Davao City och tillsammans besökte vi ett Badjao-samhälle. Vi möttes av lekande barn som omringade oss med nyfikna blickar, och jag fick en känsla av att vi inte längre var i Filippinerna: husen såg annorlunda ut, människorna hade ett eget språk och var mörkare och hade färggladare kläder. Ovanför oss kunde jag se höga stilt-hus som reste sig från pålar på vattnet. Kvinnorna satt och pratade i mitten av byn och männen arbetade med båtarna eller spelade volleyboll.

För 20 år sedan var hela samhället vattenbaserat, men nu bor Badjao-folket i en vattenby. De har tvingats fly från politiska oroligheter och piratattacker. Vi satte oss ner med en grupp äldre och efter några hälsningsfraser berättade Danilo om min utbildning och frågade om jag kunde leva tillsammans med dem. De besvarade min förfrågan med leenden och några dagar senare flyttade jag in med en madrass och ett par singlasögon.

Min uppgift var att se och lära, inte att undervisa eller lära ut något. Det var första gången Badjao-folket hade en besökare som inte ville förändra deras traditioner, och de verkade uppskatta att jag följde med på fisketurerna och sov i deras hyddor. Jag vandrade omkring fritt i samhället, och fick hjälp med kommunikationen av två yngre personer som båda gått i skolan. Jag bodde i en familj med åtta barn - det var full fart hela tiden och alla hjälpte till för att få barnpassningen och hushållsbestyren att gå ihop.

KURSEN URSPRUNGSFOLK på Österlens folkhögskola handlar om att studera ursprungsfolk, deras situation, vilka rättigheter de har, deras levnadssätt och deras

Erik Abrahamsson besökte Badjao-folket i Filippinerna för att ta reda på mer om deras situation, vilka rättigheter de har och deras relation till det omkringliggande samhället.

FOTO: ERIK ABRAHAMSSON

relation till det omkringliggande samhället. I Sydostasien finns det hundratals olika ursprungsfolk, men i Europa har vi nästan bara samerna kvar. Tyvärr är deras historia kantad med svikna löften och en politik där ekonomiska intressen går före ursprungsfolkens rättigheter. Även Badjao är drabbade av svek och ignorering av deras rättigheter. På grund av konflikter och piratattacker i södra Filippinerna har de tvingats fly över hela landet. I många städer lever de som tiggare eller dyker efter mynt i hamnen, oförmögna att ta ett arbete i det moderna samhället.

BADJAO ÄR FANTASTISKA fiskare. I århundraden har de dykt, fiskat och handlat på Suluhavet i sydvästra Filippinerna

och deras kunskap om fiskarter och väderförhållanden är enorm. De fångar fisken under vattnet och använder hemmagjorda simfötter, simglasögon och spjut.

Det var en härlig upplevelse att följa med till havs och fisketurerna kunde hålla på i åtta-nio timmar och fiskarna tillbringade nästan all tid i vattnet, förutom kort vila och mat på båten. Efter fisketuren åkte vi till närmaste strandanläggning där vi sålde fisken. För förtjänsten köpte vi ris, kassava, vatten- och gammal fisk.

"Det fanns mycket mer fisk förut" berättade Edjie Aljari som är en av ledarna i samhället, "då behövde vi bara fiska 2-3 timmar per dag och vi hade alltid mat på bordet. I dag är fiskebestånden mind-

re och allting i samhället dyrare".

Det blir svårare att försörja sig på fiske på grund av inflation och utfiskning. Samtidigt får de alltmer intryck från den moderna världen där folk talar i mobiltelefoner, åker med flygplan och använder datorer. De äldre tar det med ro men de yngre trängs alls oftare framför grannarnas TV-apparater. De fiskar med spjut medan omvärlden hyllar dokusåpakändisar och ståuppkomiker. I majoritetssamhället hålls dörren stängd. Badjao ses som ociviliserade och lata. Deras mörka hud, blekta hår och enkla livsstil gör dem stigmatiserade, och ibland släpps de inte in på shoppingcenter och restauranger. När jag går tillsammans med dem i staden så stirrar folk förvånade på oss, och utbrister: "Se där, amerikanen går tillsammans med Badjao".

I SAMHÄLLET KALLAR de mig för "Melikan" (amerikan) och det spelar ingen roll om jag berättar för dem att jag kommer från Europa. De har aldrig hört talas om länder som England, Tyskland eller Frankrike och det är bara två av 300 i samhället som gått på gymnasiet. Ytterst få kan läsa eller skriva. De har många tankar om västvärlden och ställer många frågor:

Hur mycket kostar det att gå i skolan? Hur stora båtar har ni? Hur mycket kostar ett kilo tonfisk? Är det sant att ni inte odlar bananer? Varför är många västerlänningar så feta? Den svåraste frågan är dock alltid: Hur kommer det sig att du kan besöka oss, men att vi inte kan besöka dig?

Samtidigt är Badjao-folket stolt över sin kultur. De fortsätter att använda sina traditionella kläder, de drömmer om en fin båt, de älskar att prata om och äta fisk och barnen följer entusiastiskt med på fisketurer. De minskade fiskeintäkterna har de lyckats väga upp genom försäljning av traditionella kläder och hemmagjorda smycken som de säljer på hotellanläggningar och på marknaden. På det sättet kan de överleva inom det moderna samhället samtidigt som de kan bevara sina traditioner, sitt språk och sin musik. Det är inte bara majoritetssamhället som stänger dörren för dem, utan de väljer också att själva stå utanför.

Till skillnad från många andra ursprungsfolk har de har inte fallit offer för alkoholism och hopplöshet, och den annars så utbredda filippinska prostitutionen är fortfarande okänd. Jag fascineras även av deras goda hälsa, nästan alla är slanka och har vältränade kroppar. De har en god kost, liten stress och nästan inga livsstilssjukdomar.

BADJAO HAR VISAT att det går att leva ett traditionellt liv och bevara sina traditioner mitt i det moderna samhället. De är glada och har ett rikt socialt liv. Men frågan gnager fortfarande inom mig: "Hur kommer det sig att du kan komma hit och besöka oss, men att vi inte kan komma till ditt ställe?" *

Den svåraste frågan är dock alltid: Hur kommer det sig att du kan besöka oss, men att vi inte kan besöka dig?